

stierende wij-

u Claartje. Zij deftigen land-studie en edu-isijn. In hun he neef, man onheid op elk t. Claartje, le-je en muziek, naar tijd paste, van haar gast, uw niet onge-mst en boeken. „Leiden des den schemer-de fluistering het buitenhuis uitsprekt, wat orden: Plücker

d, hebben we derne romans, anal niet naar loch de open-aar gast brengt van haar geluk i, in het bezit is de roos, in verheugen, de e komt tot de lige romantiek, zcht wordt de el.

schilderstuk in-e historie van toewijding en en, zekelijken, van diens huis nu woont ze le herinnering meissjesjaren, en ideaal weer an haar jeugd verblijft, naar ende verwach-Maar als dan om een jong rns met haar ler-jeugd komt verstaan, dat ewust aanvaar-gde taak: een plaats in te ze verder het toetste verhaal ella Mane erl-dat haar Oom z en zachtheid,

nder op in te e kringen van medium, waar-vondering zou de zee wan-omen kon, ter-s, na Zijn op-standpunt heel ijn).

reud de han-stalte van den arlijk tot, m.n. de details voe-ingen. Wij goed te doen ije mag ik or le woord wel als Prof. Dr ben, moge o.a.: „Man konnte idies und Sün-lösen, von der ise aufzulösen, unzu-sehen“¹⁰⁾, over te maken aanvan terecht or een mensch erst merkbaar getiteld: „Der Psychoanalyse voor ons besef v. in verband het hoofdstuk s ik U voorts in zijn hoofd-entung des Ja-uidt: „als elands“ en be-um des Judas), dan zal het en maar hopen ullaaten van de religieuze ont-kkig blijft men op een behoor-Uit den kring geluid gehoord,

niet zonder geduld en durende toewijding heeft zij den nukkigen man verzorgd, al de jaren van zijn ouderdom, niets eischend voor zichzelf. Zich, mede door misvorming in haar lichaam, de min-dere wetend van haar drie deftige zusters, die in Doesburg resideeren. Als zij nu, zonder er ooit over gedacht te hebben, de erfgenamen wordt van Ooms' goed, is het de speculatie van de zusters, van dat onverwachte buitenbezit de „familie“ te laten profiteeren. Maar zij, Ursula, acht het haar plicht, allereerst te zorgen voor de belangen der nachters, die haar oom in zijn schraperigheid steeds had verwaarloosd. En als dat haar hebbelijke zus-ters van haar vervreemdt, komt de beloning voor die zielegrootheid in het huwelijks-aanzoek van den rijken en voornamen neef Jan Rannenman, op wien de deftige zusters heimelijk hadden gehoopt.

Overziet men zoo de drie verhalen, dan blijkt wat we zeiden, dat ze alle beelding zijn van de psychische zijde van een vrouwenleven. En dan is de ontleding zoo zuiver, en de, sober gehouden, teekening zoo goed, dat we het boek voortreffelijk mogen noemen, beide naar inhoud en vorm. Men vraagt in onzen kring steeds naar goe de boeken, men pleit voor lectuur, die literair een ver-gelijking met de moderne kunst kan doorstaan en tegelijk tegenwicht is tegen den geest, dien deze kenmerkt — welnu, men wete dan, dat men die vindt in dit boek en leze het met dankbare waar-deering.

C. T.

HET BOEK VAN DE WEEK.

Prof. Obbink, antwoordende. ¹⁾

Eindelijk heeft prof. Obbink gesproken. Vermoe-delijk hebben zijn lezers hem toch oorzaak van nadenken gegeven. Natuurlijk houdt prof. Obbink zich ook nu aan den kant der nette menschen; want het staat ongetwijfeld gekleed, te verzekeren, dat ge niet terwille van den opponent, vooral niet terwille van K. S., maar terwille van de lezers antwoordt. Het recht zijner lezers wordt echter bij prof. Obbink wel wat laat erkend; want er zijn er toch heel wat, die allang over de zaak nadachten. Maar dat is de zaak van prof. Obbink en zijn lezers, en — dezen niet te vergeten — medelezers. Mij persoonlijk spijt het, dat prof. Ob-bink ontfeming over zijn lezers zoo aan de traag-heidskwaal laboreert; want:

10. nu gaat het fatale verband tusschen zijn anti-Reformatie-geschriftje en de nog altijd voor mijn besef in het minst niet krenkende bespreking van prof. Obbink en Brouwers boek totaal ver-loren; terwijl toch ieder dat verband gelegd heeft en leggen moest;

20. nu krijgt prof. Obbink gemakkelijker kans,

¹⁾ Inderijdt is in deze rubriek de zaak aangesneden; daar-om geef ik nu het vervolg ook hier. K. S.

o.m. in het referaat, gehouden 18 Mei 1926 voor de Geref. Psychol. Studievereniging, door J. H. Haverkate (Geneesheer van „Veldwijk“ te Er-melo) over „De Psychologie van Freud“¹⁾. Scher-pke kritiek gaf ook Dr Joh. van der Spek in een artikel „Psychoanalyse“, waarin het o.m., sprekend van Freud's stelsel, heet: „Bruter, af-stootender poging tot geestelijke vermoordning van ieder trachten naar hooger, zedelijk leven is niet denkbaar“²⁾. Als ge nu weet, dat naar M. Käh-ler ergens opmerkt³⁾: „man sich nicht gescheut hat, der Bibel das Patronat für die Homosexualität aufzudeuten“, dan begrijpt ge, dat ons een on-tuiprekeleke huivering bevangt voor het psycho-analytisch Jezusbeeld. Het is waarlijk niet teveel gezegd, als men beweert, dat, bij de teekening daarvan, een satanische stift is ter hand geno-men. Hier wordt op de gestalte van onzen Zalig-maker vivisectie gepleegd, door, in hun hoogge-roemde vakwetenschap, totaal verblinde menschen, die zelfs de schennende handen uitstrekken naar het verborgen leven van God's eeniggeboren Zoon. Voor menschen als de reeds genoemde de Loosten staat het, naar Schweitzer's woord, in dit opzicht zóó: „Der Mangel an geschlechtlichem Sinn, der sich in dem Wort über die Eunuchen (Matth. 19:12) dokumentieren soll, wird mit dem bereits erwähnten Fehlen des Familiensinns als ein psy-chisches Degenerationszeichen par excellence an-geführt, welches sich zwanglos dem bisher ge-wonnenen Bilde seiner Persönlichkeit einfüge“⁴⁾. In Jezus' waarachtig en volkomen levensbeeld, dat de Schrift ons teekent, waarbij de Hemelstift ge-bruikt is, past geen vraag naar die zijde van Jezus' bestaan, waarbij de eerbied voor Zijn geheel-eenige persoonlijkheid ten eenenmale verloren zou gaan. Wij hebben, uit den aard der zaak, uit onze be-schouwelingen over den persoon van Jezus Christus, zonder meer, te bannen al, wat ook maar zweemt naar de veronderstelling van het abnormale, psy-chisch-defecte of hoe men het ook benoemen wil. Het is wel zeer in overeenstemming met den geest van onzen tijd, dat de moderne mensch, door niets tenslotte gebonden, vooral die mensch in zijn wetenschappelijke waan bevangen, speciaal en bij voorkeur, naar die nachtzijde des levens en ook naar den degeneratieven kant des bestaans, zich

om „het fijne van de zaak“ te doen vergeten, al staat het gedrukt.

Ik zal me evenwel over zijn lezers en medelezers ook ontfemen, en het fijne van de zaak nog even repeteeren. Daartoe volgen hier in ootmoed enkele opmerkingen, gemaks, en vooral duidelijkheids-halve, genummerd.

1. Prof. Obbink, eerst herdrukkende, wat hij aan „W. P. B. te R.“ geschreven had, zegt:

Een medewerker van „De Reformatie“, zich teeke-nende K. S., was daarover zóó ontgaan, dat hij bij de administratie van dat blad ging informeren of mis-schien een „W. P. B. te R.“ voor zijn abonne-ment op „De Reformatie“ had bedankt.

Dit is natuurlijk niet waar. Ik heb de admini-stratie veel meer gevraagd, en dat staat allemaal te lezen in het nr van 20 Juli '28. Hiermee hangt natuurlijk samen, dat prof. Obbink dien mijnheer W. P. B. te R. een bepaalde reden had hooren opgeven, (een reden, die door iedereen werd ge-zocht in mijn beoordeeling van prof. Obbink—Brouwers boek); en dat prof. Obbink daarbij ver-zekerde, dat hij heel secuur wist, dat om „de zelf-de reden“, als die, welke mijnheer W. P. B. te R. hevig verlangde den volke kond te doen, „verschillende lezers“ van „De Ref.“ het-zelfde deden als gezeide heer W. P. B. te R. Prof. Obbink stelt de zaak gebrekkig en dus verkeerd voor. Waarom? Is het, om te verbergen, dat het voor het besef zijner lezers moest gaan om die bespreking van het boek? Of is het een geval, zooals „een medewerker“ van „Bergopwaarts“, ge-naamd O. in het nr van 19 April 1924 het stelde tegenover dr J. G. Geelkerken, waarin deze mede-werker, tegelijk redacteur (prof. Obbink vindt dat hetzelfde), genaamd Obbink, over dr Geelkerken klagde (tegenwoordig is dr Geelkerken bij den medewerker O. van het „Algemeen Weekblad“ een opperbest man):

hij volgt hier zijn leermeester A. Kuyper, die er ook zoo slag van had om bij z'n tegenstanders dingen te bestrijden, waaraan ze niet schuldig waren. Zoo be-vecht men een makkelijke overwinning als men een nederlaag vreest.

Ik weet het niet meer; en constateer alleen, dat prof. Obbink begint, het geval anders te con-strueeren, dan het is.

We vervolgen.

2. Prof. Obbink — ik sla geen letter over. — gaat door:

Het antwoord luidde: neen. Waarop K. S. in het publiek de conclusie trok: dus Prof. Obbink heeft die heele „Correspondentie“ verzonnen.

Pardon, prof. Obbink, dat hebt U verzonnen. Ik heb dat nergens gezegd. Ik denk weer aan wat O. van „Bergopwaarts“ tegen dr Geelkerken aanvoerde. Waarom wordt de kwestie weer ver-troeheld? Ik heb nooit gezegd, dat HEEL de cor-respondentie verzonnen was. Indien U alleen had geschreven over dien naar publiciteit dorsten-den mijnheer W. P. B. te R. (och, noemt U zijn

uitstrekt. Formeele heiligschennis wordt dat ons, waar zich dat richten gaat op den persoon van onzen Heiland. Is het niet ontzettend, dat dit nu het einde is, waartoe de verste uitbloei van aller-modernste wetenschap geraakt is; het noedrukken tot in het slijk van het beeld van Jezus? Inder-daad, hier is het te verstaan, dat men zegt: hierop past geen antwoorden meer, hieraan ga men als met pestschuwheid voorbij.

Wat, meer in 't algemeen de Jezusbeelden van een de Loosten, Hirsch, Binet-Sanglé, Rasmus-sen e.a. aangaat, hopen wij, dat onzerzijds van medische zijde een antwoord gegeven worden zal. Het lijkt mij, afgedacht van al, wat dat in die be-trokken kringen-zelf eventueel uitwerken zou (waar-over men zich heusch geen illusie's hoeft te maken), een prachtige „Aufgabe“, in die door hen opge-bouwde waanwereld door te dringen en op grond van immanente kritiek aan te toonen (zooals Schweitzer voor zijn deel deed): „gij vergist U ten eenenmale, wat ge daar doet, kunt ge, als psychiater, ook nooit verantwoord, gelijk ik U met de stukken aantoonen zal. Scheud toch, U zelf ook ten schade, het heerlijk beeld van den Zoon Gods en der menschen niet“.

Eindelijk: als vanzelf dringt zich, in dezen voort-gang van ons betoog, aan ons op de gedachte aan dat beeld, 't welk psychopathen zich van Jezus vormen, waarbij we dan reëel in de sfeer van het abnorme en kranke zijn aangeland. Wat dit aan-gaat, vindt ge veel belangwekkends in kort bestek in het werkje van Dr Kurt Schneider: „Zur Einführung in die Religionspsychopathologie“, waar-in ook diverse zelfuitspraken van dergelijke pa-tiënten zijn opgenomen⁵⁾. Vooral voor theologen valt er hier, waar de praktijk voor allermerkwaar-digste gevallen stellen kan, ter zuivere onderschei-ding, leering op te doen. Alleen, als men deze uitingen van „gestoorden“ leest, wordt men met des te meer deernis bevangen ten opzichte van de „ongestoorden“, die zichzelf een Jezusbeeld ont-werpen, dat van een niet minder ernstige stoornis gewaagt, die alleen maar door God's genade kan worden opgeheven. Maar in dat proces der ophef-fing van die zielsstoornissen wil God toch ook menschen gebruiken, als instrumenten in Zijn hand. Wie hier het ongeschonden beeld van Jezus teekent,

naam maar, de man snakt er immers naar, ge-lezen te worden⁶⁾, zou ik niets gezegd hebben. Maar wat eraan vastgeknoot werd, DAT heb ik onder de pure verzinsels gerangschikt. Nog eens repeteeren? Goed. Het kwam hierop neer:

a. verschillende lezers deden hetzelfde als B. te R.;

b. zij hadden daarvoor een bepaalde reden;

c. die reden was dezelfde als die van B. te R.

d. die reden was door al die menschen, kijk eens aan, secuur aan prof. Obbink verteld, al-thans hem bekend gemaakt met feillooze zekerheid;

e. hij kon zelfs ingezonden stukken (plu-ralis, niet maiestatis, want het waren brieven van lezers, ik bedoel, mede-lezers) erover plaatsen; het-geen maar niet gedaan werd;

f. die reden kwam bij al die menschen tege-lijkertijd in den geest; want het was een epi-demisch verschijnsel van de „laatste dagen“.

De laatste dagen. De laatste dagen — na mijn bespreking van het boek.

En DAARNAAR heb ik toen eens geïnformeerd. Omdat het laatste zinnetje bij mij twijfel wekte. Nu kan prof. Obbink, desverlangd, AL die andere hem schrijvende lezers van „De Reformatie“, ru-briceeren onder de mede-lezers, zelfs onder de openbare-leeszaal-bezoekers; maar ik beweer, dat wat ik publiceerde dezen LAATSTEN ZIN logen-strafte; dat, als prof. Obbink gelijk had, er in de correspondentie tusschen uitgever en lezers althans eenige sporen van deze epidemische verontwaar-diging moest te vinden zijn. Het omgekeerde bleek het geval.

En, als prof. Obbink in een tweeden zin din-gen schrijven durft, die hij niet verantwoord kan, DAN neem ik de vrijheid, hetzelfde MOGE-LIJK te achten óók van den eersten zin. Zonder den tweeden zin voor mij zeg ik: hij kan er ge-weest zijn, hij kan ook gefingeerd zijn. Prof. Ob-bink is om dien tweeden volzin voor mij niet meer een a priori te gelooven publicist. Daarom móet prof. O. dien tweeden zin onder de loupe nemen, inplaats van daarover heen te praten.

3. Dit laatste gebeurt echter volstandig. Prof. Obbink zegt nu:

Dat was inderdaad een zeer ernstige beschuldiging, te ernstiger, omdat ze zoo lichtvaardig was. K. S. had n.l. inderhaast onze „Correspondentie“ slecht gelezen. Wij hadden niet gerept van een abonneé maar van een lezer, die „De Reformatie“ had verruild voor ons blad. Wij hebben natuurlijk, net als „De Refor-matie“, tal van lezers die geen abonneé zijn, maar „medelezer“. De heer W. P. B. te R. was vroeger blijk-baar „medelezer“ van „De Reformatie“, welk blad hem niet langer beviel. Hij schreef ons, dat hij „De Refor-matie“ voor ons blad had verruild, over welke ruil hij zeer tevreden was. Het „Alg. Weekblad“ beviel hem veel beter dan „De Reformatie“. Zonder eenige oor-zaak veranderde K. S. 't woord „lezer“ in „abonneé“ en trok van leer met zijn ongehoorde beschuldiging.

en verdedigt, doet naar ons voorkomt, een alles-zins loonend werk.

¹⁾ Vergelijk „War Jesus Ekstatischer“ v. Oskar Holtzmann, 1906.

²⁾ Zie daarover: „Die psychiatrische Beurteilung Jesu“, Darstellung und Kritik, von Albert Schweitzer (Tübingen, Verlag von Mohr, 1913) pg. 5—9. Vergelijk ook: H. Schäfer: Jesus in Psychiatrischen Beleuchtung. Eine Kontroverse.

³⁾ Zie Schweitzer, a.w. pg. 10. Het werk van Hirsch is uit het Engelsch vertaald. Over Jesus m.n. pg. 87—164.

⁴⁾ Band I, 1911 (3 Aufl.) 372 S.: „Son hérédité: sa constitution, sa physiologie“. Bd. II, 1910 (3 Aufl.) 516 S.: „Son développement: ses idées: son délire: ses hallucinations“. — Bd. III, 1912 (1 Aufl.) 537 S.: „Ses facultés intellectuelles: ses sentiments: son procès“. — Bd. IV Beloft: „La morale et les actes: groupement et comparaison des symptomes“. Ter karakterisering haal ik deze inhoudsopgave aan, zie Schweitzer a.w. pg. 5 en 11—14.

⁵⁾ Deutsch von Arthur Rothenburg. Leipzig 1905, 166 S. Zie Schweitzer a.w. pg. 44—46.

⁶⁾ Zie Plannmüller, a.w. pg. 408/9. De profeten kenschetst Rasmussen dan als: „Abirrungen vom normalen Typus der Rasse“. Vergel. ook: „De profeten des ouden Verbonds“ door Dr G. Ch. Aalders (J. H. Kok, 1918, Kampen), m.n. voor wat aangaat het z.g. pathologische verschijnsel bij Ezechiel, pg. 103—107.

⁷⁾ Reeds geciteerd, zie noot 2. In zijn „Vorrede“ zegt hij het voornaamste met deze woorden: „Im Verlaufe der Unter-suchung ist es mir aber klar geworden, dass die Forscher, die Psychopathisches bei dem apokalyptischen denkenden Jesus statuieren haben, das für uns Einzigartige und Fremdartige in seiner Gedankenwelt mit dem Krankhaften identifiziert haben“. (pg. VI).

⁸⁾ A.w. pg. 46.

⁹⁾ Vergelijk hiervoor de reeds geciteerde brochure van Dr H. Kaajan, pg. 17—19: „Is Jesus een levend medium ge-weest?“

¹⁰⁾ Zie zijn: „Zur Psychopathologie des Alltagslebens (Über Vergessen, Versprechen, Vergreifen, Aberglaube und Irrtum). Vierte, vermehrte Auflage, Berlin 1912. Verlag von S. Kar-gar, pg. 181.

¹¹⁾ Imago-Bücher III, Internationaler Psychoanalytischer Ver-lag, Leipzig/Wien/Zürich, 1923.

¹²⁾ A.w. pg. 132.

¹³⁾ Dit referaat is helaas niet in den handel. Secr. dezor-vereniging is Dr H. Sap te „Bloemendaal“, Loosduinen.

¹⁴⁾ Zie: „Epheso“, Maandschrift der N. C. S. V., Mei 1919, pg. 251—257, m.n. 252/3.

¹⁵⁾ In zijne „Dogmatische Zeilen“, Alte und neue An-führungen zur Wissenschaft der Christlichen Lehre (Zweite sehr vermehrte Auflage, Erster Band, Zur Bibelfrage, (Leip-zig, 1907) pg. 257, noot 6.

¹⁶⁾ A.w. pg. 8/9.

¹⁷⁾ Verlag von J. C. B. Mohr (Paul Siebeck) Tübingen, 1928.